

Hyvien
käytäntöjen
kehittäminen

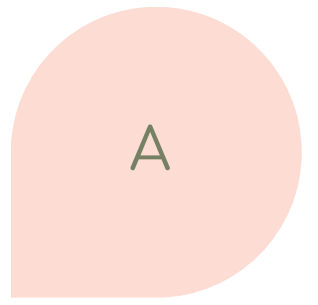
**TYÖKIRJA KORKEAKOULUIHIN
MAAHAN MUUTTANEEN JA
ULKOMAALAISTAUSTAISEN OPISKELIJAN
OPINTOJEN EDISTÄMISEN TUEKSI**

Silta siirtymät
maahanmuuttajien
urapolulla hanke 2021-2023
Nisula Leila
Wilhelmsson Noora

Työkirjan tarkoitus

Kulttuurisilta ja kielellisiltä taustoiltaan erilaiset opiskelijat tarvitsevat kantaväestöä enemmän tuki- ja ohjaustoimia, uudenlaisia ohjauksen menetelmiä ja toimintamalleja sekä kielellistä tukea. Työkirjan tarkoituksena on auttaa korkeakoulua ja sen opetus- ja ohjaushenkilöstöä vahvistamaan monikulttuurisuutta omassa toimintaympäristössään ja edistää kulttuurisilta taustoiltaan erilaisten oppijoiden opiskelun etenemistä. Työkirjaan sisältyvät tehtävät vahvistavat monikulttuuristen toimintatapojen kehittämistä. Työkirjaa voi käyttää oman toiminnan lisäksi myös oppilaitoksen yhteisten keskustelujen pohjana.

Työkirja ja sen ohessa tuotettu teoreettista ja kokemuksellista tarkastelua sisältävä opas Monikulttuuristen käytäntöjen vahvistaminen ammattikorkeakoulussa - opas maahan muuttaneiden ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden opintojen etenemisen tukemiseen ovat osa Silta-hankkeessa 2021-2023 Lapin ammattikorkeakoulun osalta toteutettuja toimintoja. Hankkeen tavoitteena oli tukea koulutuksessa aliedustetun ryhmän eli maahan muuttaneiden ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden joustavia opintopolkuja sekä siirtymiä oppilaitoksiin ja työelämään. Sekä oppaan että työkirjan sisällön tuottamisessa on hyödynnetty aiheeseen liittyvän kirjallisuuden lisäksi hankkeen aikana toteutettujen oppilaitosten ohjaus- ja opetushenkilöstölle suunnattujen työpajojen tuloksia. Nämä tulokset ja hyvät käytännöt on asetettu työkirjassa kysymysten muotoon

**Kohti monikulttuurista
oppilaitosta**

Kulttuuriset arvot ja asenteet

Tehtävä 1.

Tarkastele kulttuuristen oletusten, arvojen ja mahdollisten ennakkoluulojen käsittelyä toimintaympäristössäsi:

- Miten mahdolliset ennakkoluulot ja asenteet voivat näkyä oppilaitoksen arjessa?
- Miten oppilaitoksen arjessa näkyvät vieraiden kulttuurien edustajat ja millaista keskustelua käydään heidän sekä valtaväestön kesken?
- Miten organisaatio tulee esille ja näkyväksi vieraasta kulttuurista tulevalle?
- Miten erilaisista taustoista tulevat opiskelijat näkyvät oppilaitoksessa ja miten he osallistuvat oppilaitoksen toimintaan?
- Miten opettajien kulttuuritietoisuuden osaamista kehitetään?
- Määrittele lyhyesti mitä on kaksisuuntainen integraatio?

Yhteisesti asetetut tavoitteet ja monikulttuurisuutta huomioivien toimintatapojen yhteinen tarkastelu vahvistaa erilaisesta kulttuurista tulevan opiskelijan opiskelumahdollisuuksia. Monikulttuurisuuteenpyrkivässä oppilaitoksessa tavoitteena tulisi olla erilaisuuden hyväksyvä kohtaaminen ja tasavertaisten mahdollisuuksien edistäminen. Tämä edellyttää keskustelua kulttuurien yhteisistä piirteistä mutta myös erilaisuuden tunnistamista. Oman toiminnan kulttuurisidonnaisuuden ymmärtäminen tasavertaista dialogisuutta ja toimintaa tavoiteltaessa on monikulttuurisuutta edistävässä oppilaitoksessa keskeistä. Kaksisuuntaisessa integraatiossa ajatellaan sekä valtaväestön että vähemmistökulttuurien edustajien integroituvan monimuotoiseen yhteisöön. Tämä edellyttää molemmilta ryhmiltä sitoutumista monikulttuuristen käytäntöjen edistämiseen.

Monikulttuurisuutta edistävät käytännön toimet

Tehtävä 2.

Kuvaa oppilaitoksen monikulttuurisuutta edistäviä toimintatapoja:

- Millaisia käytäntöjä oppilaitoksen monikulttuuriseen arkeen on kehitetty? vahvistamaan maahan muuttaneiden ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden opiskelua?
- Miten näistä hyvistä käytänteistä tiedotetaan opiskelijoille ja henkilöstölle?
- Ovatko kehitetyt hyvät käytänteet helposti kaikkien saavutettavissa?
- Järjestetäänkö oppilaitoksessa vieraita kulttuureja huomioivia tapahtumia, millaisin keinoin niihin osallistumista tuetaan?
- Miten tieto erilaisista tapahtumista saavuttaa ulkomaalais- ja maahanmuuttotaustaisen opiskelijan?
- Onko kaikissa ammattikorkeakoulun viestinnässä kiinnitetty huomiota kielitietoiseen viestintään?
- Mistä vieraasta kulttuurista tuleva opiskelija löytää opiskelun ja oppimisen sekä työelämän käytäntöihin liittyvän informaation? Onko informaatio vähintäänkin englannin kielistä?
- Miten monikielinen tiedottaminen toteutuu organisaatiossa?
- Onko tehty informaatio selkokielistä?

Monikulttuuristen toimintatapojen kehittäminen edellyttää kaikkien oppilaitoksen toimintojen tarkastelua vähemmistöryhmistä käsin. Kulttuurisesti ja kielellisesti taustoiltaan erilaisten opiskelijoiden kohdalla painottuvat viestintä ja informaatio ja niiden saavutettavuus. Oppilaitoksen toiminnassa pyritään toteuttamaan kielellistä saavutettavuutta. Laajassa merkityksessä kielellinen saavutettavuus voidaan määritellä toiminnaksi, jossa kohtaamiset, palvelut ja jopa ympäristöt on muotoiltu niin, että kaikki ihmiset ymmärtävät toisiaan ja tulevat itsekkin ymmärretyiksi. Kielellisen saavutettavuuden avulla edistetään tiedon kulkua kaikkien oppilaitoksessa toimivien henkilöiden kesken, kulttuuritaustasta tai muista saavutettavuusesteistä riippumatta. Oppilaitoksessa järjestettävät erilaiset tapahtumat, kuten työelämärekrytointitilaisuudet tulisi organisoida mahdollisimman saavutettaviksi. Yhteisten tapahtumien avulla voidaan vahvistaa erilaisista kulttuureista tulevien kohtaamista ja vuorovaikutusta.

Opiskelijan urapolku

Tehtävä 3.

Miten opiskelijan urapolkua konkreettisesti tuetaan:

- Miten oppimiseen liittyvistä käytännöistä kerrotaan siirtymävaiheessa oleville opiskelijoille, esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta tuleville opiskelijoille?
- Onko oppilaitoksessa järjestetty korkeakouluun valmentavia opintoja?
- Miten opiskelijaa tuetaan siirtymään korkeakoulutuksesta jatko-opintoihin?
- Millaisin keinoin opiskelijaa tuetaan siirtymään työelämään?
- Miten työelämää tuetaan erilaisesta kulttuurista tulevan opiskelijan työelämäharjoittelun aikana

Monia aloja, kuten sosiaali-, terveys, tai matkailualaa vaivaa yhä enenevässä määrin työvoimapula osaavasta korkeakoulutetusta henkilöstöstä. Monimuotoistuvaan asiakastyöhön ja ohjaukseen tarvitaan erilaisista kulttuurisista taustoista tulevia työntekijöitä, joilla on omakohtainen tai toisen sukupolven omakohtainen kokemus maahanmuutosta ja siihen sisältyvistä haasteista. Työelämän osaamisvajeen paikkaamiseksi tarvitaan myös kansainvälisiä tutkintoja suorittavia opiskelijoita. Näiden opiskelijoiden Suomeen jääminen olisi entistä tärkeämpää työvoimapulan ratkaisemiseksi. Haasteena on, että maahan muuttaneet ja ulkomaalaistaustaiset kohtaavat suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä usein negatiivisia asenteita ja epätasavertaista kohtelua. Onnistunut integroituminen suomalaisille työmarkkinoille ja yhteiskuntaan edellyttävät tälle ryhmälle heidän erityistarpeensa huomioivaa tukea. Myös työelämä tarvitsee tukea monikulttuurisuuden ja monimuotoisuuden hyväksyvän organisaation kehittämisessä, jossa erilaisesta kulttuurista tulevan opiskelijan ohjaus ja tuki on osa arjen käytäntöjä.

Oppimista tukevat toimenpiteet

Tehtävä 4

Kuvaa oman koulutusalsi oppimisen järjestelyt:

- Miten erilaisesta kulttuurista tulevan opiskelijan ohjaus on järjestetty?
- Huomioidaanko monikulttuuristen ryhmien erityispiirteet koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa?
- Onko opiskelijalla riittävästi mahdollisuus harjoitella suomen kieltä, esimerkiksi erilliset opintojaksot?
- Onko opetus- ja ohjaushenkilöstöllä tarvittava tieto siitä, mihin opiskelijaa voidaan ohjata ja millaista kielellistä tukea hänellä on mahdollisuus saada, mikäli hänellä on vaikeuksia suomen kielisessä oppimisessa, kuten alaan liittyvien käsitteiden hallinnassa
- Onko opintojen etenemistä edistävä ja opintojaksoihin sisältyvä materiaali ja informaatio selkokielistä?
- Löytääkö opiskelija helposti informaation käytettävistä sähköisistä työkaluista? Ovatko ne selkokielisiä?

Opiskelijan oppimispolkuja tarkasteltaessa on tärkeää tunnistaa ne kontaktipisteet, joiden avulla opiskelijan opintojen joustavaa etenemistä tuetaan. Näissä kontaktipisteissä tarjottavan informaation tulisi olla mahdollisimman selkokielistä. Oppimisen järjestelyihin sisältyvät sellaiset asiat, kuten erilaiset opiskelijan ohjaus, koulutusten ja opintojaksojen kielitietoinen ja monikielinen suunnittelu ja informaatio. Lisäksi oppimisen järjestelyihin sisältyvät vieraskielisen opiskelijan mahdollisuus saada tarvittaessa tukea suomen kielen opintoihin, korkeakouluopintoihin valmentavat opinnot sekä oppimisympäristöjen ja oppimista tukevien sähköisten työkalujen suunnittelu erilaisten kulttuurien näkökulmasta.

B

**Maahanmuuttaneen ja
ulkomaalaistaustaisen
opiskelijan oppimisen
edellytysten vahvistaminen**

Erilaisten kulttuurien, kulttuurien ulottuvuuksien ja oppimiskäsitysten tunnistaminen

Tehtävä 5

Kerro, miten kulttuurierot ja erilaiset oppimiskäsitykset tunnistetaan:

- Miten erilaiset oppimiskulttuurit ja kulttuuriset ulottuvuudet näkyvät opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön toiminnassa?
- Miten oppimiskulttuurit ja kulttuuriset ulottuvuudet tulevat huomioiduksi opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa?

Oppimiskulttuurilla tarkoitetaan sitä, miten tarkastelun alla olevassa kulttuurissa tai yhteisössä suhtaudutaan oppimiseen. Tähän suhtautumiseen vaikuttaa kulttuurissa sisällä olevat arvot ja asenteet sekä toimintatavat. Aiemmin opittu oppimiskulttuuri voi poiketa suomalaiseen oppimiskulttuuriin nähden. Suomalaisessa oppimiskulttuurissa painotetaan opiskelijälähtöisyyttä sekä tuetaan opiskelijan itseohjautuvuutta. Painotuksessa korostuu individualistinen ajattelutapaan, jolloin yksilön vastuu omista ratkaisuistaan korostuu. Yhteisökeskeisemmästä kulttuurista tuleva opiskelija voi kokea opintojensa alussa yksilökeskeisyyttä painottavan kulttuurin aluksi hämmentävänä, ja hän tarvitsee aikaa harjoitellakseen siihen sisältyviä oppimaan oppimisen taitoja. Yhteisökeskeisessä kulttuurissa yksilön ratkaisuja ei välttämättä pidetä suotavana ja opiskelijan sosiaalinen viitekehys on merkityksellinen. Tällöin opiskelijan henkilökohtaisen lähipiirin ajatukset tärkeitä, ja opiskelija sitoutuu tämän lähipiirinsä ajatusten sisältämiin arvoihin, normeihin ja päämääriin. Kulttuurisia ulottuvuuksia voi tarkastella Geert Hofsteden jäsenyyksen mukaan: [GEERT HOFSTEDE](#)

Vertaistuen mahdollistaminen

Tehtävä 6

Kuvaa vertaistuen organisoitumista:

- Onko vertaistuen organisoinnista keskusteltu omalla koulutusallalla?
- Millaisia omaan viiteryhmäänsä sisältyviä vuorovaikutuksen kontaktpisteitä opiskelija kohtaa oppilaitoksessa?
- Miten tutoropiskelijoita hyödynnetään maahan muuttaneen ja ulkomaalaistaustaisen opiskelijan tukemisessa?
- Miten valtaväestöön kuuluvien ja erilaisista kulttuureista tulevien opiskelijoiden välisiä kontakteja ja vuorovaikutusta tuetaan oppilaitoksen taholta?
- Miten vertaistuki on organisoitu ja järjestetty opiskelun vahvistamiseksi esimerkiksi opintojaksojen aikana?
- Kuka omalla koulutusallalla voi toimia opiskelijan vertaistukena ja miten vertaistuki mahdollistuu opiskelijan opintopolulla?

Valtakulttuurista tulevien ja vieraista kulttuureista tulevien opiskelijoiden konkreettinen vuorovaikutus jää oppilaitoksen arjessa usein vähäiseksi. Vertaistukea ja kaksisuuntaista integraatiota voidaan vahvistaa opiskelemalla eri koulutusalojen kanssa samoja teemoja yhdessä. Opiskelijaryhmien oppimistilanteet on mahdollista toteuttaa ”monikielisinä”, vaikka opetus tapahtuisikin ensisijaisesti vain yhdellä kielellä, kuten Suomi tai Englanti. Opiskelijoiden väliseen monikielisyyteen, ja mahdollisuuksien mukaan monialaiseen yhteistyöhön, kannustaminen helpottaa opiskelijoiden kieleen ja vuorovaikutukseen liittyvien esteiden ylittämistä. Opetusryhmien aktiivinen ”sekoittaminen” esimerkiksi siten, että eri ryhmien opiskelijat opettavat opiskeltavia asioita toisilleen, mahdollistaa opittavien ilmiöiden yhteisen tarkastelun, tukee integroitumista myös muun kuin oman alan opiskelijayhteisöön ja antaa mahdollisuuksia monikulttuurisen ja monimuotoisen työskentelyn osaamisen kehittämiseen.

Opiskelijan itsetunnon ja luottamuksen vahvistaminen

Tehtävä 7

Kuvaa keinoja vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja luottamusta:

- Miten mahdollista opiskelijan yksilöllisen tuen opetuksessa ja ohjauksessa
- Miten huomioit erilaisista kulttuureista tulevien erilaiset käsitykset opettajan ja opiskelijan roolista?
- Miten tuet maahan muuttaneen tai ulkomaalaistaustaisen opiskelijan itseohjautuvuutta, itsenäistä työskentelyä ja miten vahvistat opiskelijan yleisiä oppimis- ja työelämätaitoja?
- Miten annat palautetta opiskelijalle hänen osaamisestaan? Millaisin keinoin pyrit varmistamaan, että opiskelija ymmärtää saamansa palautteen?
- Tunnistatko muista syistä, kuin kielestä tai kulttuurista johtuvia oppimisvaikeuksia. Onko sinulla tarvittava tieto siitä, miten ohjaat opiskelijaa eteenpäin?
- Miten autat oppimisvaikeuksien kanssa kamppailevia opiskelijoita. Kerro vähintään kaksi tyypillistä tapaa?
- Millaisia keinoja sinulla on käytettävissä opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen huomioimisessa ja tunnistamisessa?

Luottamuksen vahvistaminen omiin valmiuksiin selviytyä korkeakouluopinnoista on opiskelijan opinnoissa etenemisen kannalta oleellista. Itseluottamuksen puute oppijana voi tulla esille monella tavalla opiskelijan toiminnassa ja oppimisessa esimerkiksi pienryhmä- tai yksilötyöskentelyssä. Epävarmuuden kokemus oppijana voi johtua sekä yksilöllisistä että kulttuuriin sidotuista yhteisöllisistä tekijöistä. Yhteisöllisten tekijöiden osalta eri oppimiskulttuurien tuntemus auttaa opetus- ja ohjaushenkilöstöä ymmärtämään maahan muuttaneen tai ulkomaalaistaustaisen opiskelijan mahdollisia haasteita. Yksilöllisten oppimisvaikeuksien kohdalla on tärkeä kehittää tapoja tunnistaa niiden taustalla olevat syyt. Kaikki oppimisvaikeudet eivät johdu opiskelijan kielen käyttämiseen tai erilaiseen kulttuuriin sopeutumiseen liittyvistä haasteista, vaan taustalla voi olla myös muita oppimisvaikeuksia synnyttäviä tekijöitä. Oppimisvaikeuksien tunnistamista ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia menetelmiä tulee kehittää myös erilaisista kulttuureista tulevien opiskelijoiden kohdalla.

Opetus- ja ohjaushenkilöstön työskentelyssä opiskelijan taustan ja mahdollisen aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja sen vahvistaminen ovat keskiössä. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen motivoi opiskelijoita ja vahvistaa omaa tunnetta selviytymisestä. Palautteen antamisessa on tärkeä kiinnittää huomiota erilaisiin oppimiskulttuureihin ja erilaisiin kulttuurisiin ulottuvuuksiin.

Kielen merkityksen huomioiminen

Tehtävä 8

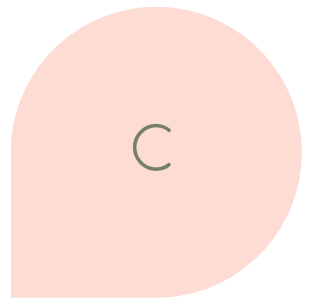
Tunnistatko kielen merkityksen osallisuutta edistävänä ja syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä:

- Miten tuet aktiivisesti kielellistä osallisuutta opiskelijan oppimisen ja opintopolun aikana?
- Mikä mielestäsi on oma roolisi opiskelijan kielen oppimisen tukijana?
- Miten otat huomioon vuorovaikutuksessa kielen oppimisen?
- Millä tavalla tuet opiskelijan sosiaalisia kontakteja ja vuorovaikutustilanteita?
- Miten opintojaksojen opiskelumateriaalin valinnassa on huomioitu kielen oppija?
- Tiedätkö selkokielisyyden periaatteet? Hyödynnätkö niitä materiaalin työstämisessä ja valinnassa, opetuksessa ja ohjauksessa?

Varsinkin toisen polven maahan muuttaneen suomen kielen taito on yleensä riittävä arjen tilanteissa selviytymiseen. Akateemiseen opiskeluun liittyvä tietoperusta ja käsitteet voivat kuitenkin olla vieraalla kielellä opiskelijalle vaikeita, jolloin opiskelija tarvitsee yksilöllistä tukea oman alansa uusien käsitteiden ymmärtämiseen ja niiden sisäistämiseen. Kielen merkitys opiskelijan osallisuuteen ja toisaalta syrjäytymiskehitykseen on tärkeä tunnistaa. Syrjäytyminen kielen käyttämisestä voi johtaa osallisuuden kokemuksen vähenemiseen ja syrjäytymiseen oppimisesta, työelämästä kuin laajimmillaan koko yhteiskuntaelämästä.

Tärkeää on havaita, että kieltä opitaan kaikissa arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen oppiminen mahdollistuu kaikissa korkeakoulujen käytännöissä. Tällöin erilaisten vuorovaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen eri kulttuureista tulevien ja valtaväestön välillä on kielen oppimisen kannalta tärkeää, ja niissä tulisi kehittää kielitietoista toimintaa. Kielitietoisuuden avulla vähennetään myös valtaväestöön kuuluvien opiskelijoiden kynnystä puhua itselle vierasta kieltä. Opetuksessa ja ohjauksessa selkokielisyyden vahvistaminen on opiskelijalähtöisyyttä.

Monikulttuurisen pedagogiigan työkaluja

Opetussuunnitelma

Tehtävä 9

Tarkastele opetussuunnitelmaa seuraavien kysymysten pohjalta:

- Miten monikulttuurisuus ja kansainvälisyys tulevat näkyville opetussuunnitelmassa?
- Mistä näkökulmasta asiaa tarkastellaan?
- Miten opetussuunnitelmassa huomioidaan koulutustaustoiltaan erilaiset ryhmät ja kulttuuristen kysymysten käsittely?
- Tuleeko opetussuunnitelmassa ja tutkintojen kuvauksissa esille, miten opiskelijoita tuetaan monikulttuuriseen ja monimuotoiseen työskentelyyn?

Korkeakoulujen opetussuunnitelmien kehittämisessä on tärkeä yhteisesti pohtia, tukeeko opetussuunnitelma monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden oppimista riittävästi, ja miten sen tulisi sitä tehdä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (Arene) on nostanut monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden yhdeksi ammattikorkeakoulujen yhteiseksi kompetenssiksi. Kompetenssin saavuttamisessa korostetaan opiskelijan kykyä tuntea oman kulttuuritaustansa vaikutuksia toimintaansa ja kykyä kehittää monikulttuurisuutta huomioivia toimintatapoja tulevassa työyhteisössään. Opiskelijan tulee myös seurata ja hyödyntää oman alansa kansainvälistä kehitystä työssään sekä kyetä kansainväliseen viestintään työtehtävissään. Suositus ammattikorkeakoulujen yhteiseksi kompetensseiksi

Monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden oppimisen huomioivat opintojaksot

Tehtävä 10

Kuvaa opintojaksojen suunnittelua monikulttuurisuus- ja kansainvälisyysteeman näkökulmasta

- Miten omalla opintojaksollasi monikulttuurisuus ja kansainvälisyys tulevat huomioituksi ja esille?
- Miten opintojakson sisällössä ja osaamistavoitteissa on monikulttuurisuus ja kansainvälisyys kompetenssi huomioitu?
- Miten opintojakson suunniteltu tietoperusta ja siihen sisältyvät lähdemateriaalit tukevat maahan muuttaneen tai ulkomaalaistaustaisen opiskelijan oppimista?
- Tukeeko opintojakson suunniteltu rakenne maahan muuttanutta ja kansainvälistä opiskelijaa?
- Onko opintojakson tavoitteet ja arviointikriteerit helposti ymmärrettävissä myös niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka tulevat eri kulttuurista?
- Hahmottaako maahan muuttanut ja ulkomaalaistaustainen opiskelija keskeiset opiskeltavat asiat helposti. Onko kokonaisuus ymmärrettävä hänen näkökulmastaan?
- Onko opittava asia ja siihen sisältyvät tehtävä jaettu osakokonaisuuksiin?

Erlaisista kulttuurista tulevien opiskelijoiden opetuksen ja opintojaksojen suunnittelu edellyttää kulttuurisensitiivistä otetta oppimiseen. Kulttuurisensitiivisyys tulee esille opiskeltavan asian tietoperustan ja lähdemateriaalien kulttuurin huomioivassa opintojakson suunnittelussa ja opintojaksoon liittyvien tehtävien suorittamistapojen valinnassa. Myös valtaväestöön kuuluvien opiskelijoiden kannalta on tärkeä pohtia mitä monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen liittyvää osaamista työelämä ammattikorkeakoulusta valmistuneelta edellyttää. Kulttuuritietoisessa oppimisessä on tärkeä huomioida, että kulttuurinsa pohjalta ihmiset antavat erilaisia merkityksiä asioille, jolloin opittavien asioiden käsittely vie enemmän aikaa. Opettajan tulee varmistaa, että opintojakson tavoitteet ja sisältö ymmärretään samalla tavalla. Ammattiin liittyvän sanaston ja käsitteistön ymmärtäminen auttaa erilaisista kulttuureista tulevia opiskelijoita hahmottamaan opittavaa asiaa. Sanaston ja uuden opittavan käsitteistön avaamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi visuaalisia keinoja, aiheen ja tehtävien jakamista pienempiin kokonaisuuksiin. Ohjeistuksissa selkokielen puheen ja tekstin hyödyntäminen vahvistaa erilaisesta kielitaustasta tulevan opiskelijan osallistumista oppimiseen.

Monikulttuurinen ja osallistava pedagogiikka

Tehtävä 11

Kuvaa opetuksen ja oppimisen toteutusta:

- Miten huomioit opetuksen pedagogissa valinnoissa erilaisesta kulttuurista tulevan oppijan?
- Kuvaa käyttämiäsi osallistavan pedagogiikan menetelmiä. Miten ne tukevat maahan muuttaneen ja ulkomaalaistaustaisen opiskelijan oppimista?
- Miten huomioit mahdollisuuden oppimisen osallisuuteen?
- Miten varmistat, että opiskelija ymmärtää?
- Miten tuet dialogisuutta ja vuorovaikutusta opiskelijaryhmässä?
- Miten tuet opiskelijoiden pienryhmätyöskentelyä ja heidän keskinäistä vuorovaikutusta?
- Miten huomioit pienryhmien suunnittelussa vuorovaikutuksen ja erilaisen kielitaidon?

Osallistava pedagogiikassa hyödynnetään sellaisia pedagogisia valintoja, jotka tukevat vuorovaikutusta, dialogia ja opiskelijoiden osallisuutta oppimiseen sekä yhteiseen tiedon jakamiseen. Opiskelijan rooli tiedon tuottajana ja jakajana mahdollistuu. Tasavertainen dialogi ja vuorovaikutus edellyttää siihen harjaantumista, jota erilaisilla pedagogisilla valinnoilla voidaan vahvistaa.

Työelämätaitojen kehittäminen

Tehtävä 12

Kuvaa opiskelijan ohjausta työelämään:

- Huomioitko monikielisen viestinnän informoidessasi työelämätapatumista?
- Miten tuet opiskelijaa työelämäverkostoihin?
- Miten tuet työpaikkaohjaajia maahan muuttaneen ja ulkomaalaistaustaisen opiskelijan ohjauksessa?
- Osaako opiskelija saada riittävät työelämässä tarvittavat tiedot ja valmiudet opintojaksojen aikana?
- Miten sisällytät tietoperustaiseen opetukseen opiskelijan työelämätaitojen kehittymisen?
- Miten huomioit työelämän taitovaatimukset opetuksessa?
- Miten tuet opiskelijan työelämävalmiuksien kehittymistä?

Työelämävalmiuksilla tarkoitetaan opiskelijan saavuttamia tietoja ja taitoja, joita hän työelämässä tulee tarvitsemaan. Ammattikorkeakoulujen opinnoissa korostuu työelämäläheisyys, ja opinnot sisältävät paljon työelämässä tapahtuvaa harjoittelua. Työelämätaitoja voidaan tarkastella ammattikorkeakoulujen yhteisten, kaikkia koskevien yhteisten kompetenssien avulla. Eri kulttuurisista taustoista tulevien opiskelijoiden kohdalla huomio on hyvä kiinnittää työelämäverkostojen luomiseen, sekä siihen että opiskelijalle tarjoutuu kulttuuritietoinen ohjaus työpaikoilla. Uuteen kulttuuriin tultaessa monet arkiset ja valtakulttuurille itsestään selvät asiat voivat olla maahan muuttaneen ja ulkomaalaistaustaiselle opiskelijalle vieraita. Tällöin ohjaus vie enemmän aikaa ja myös työelämä tarvitsee tukea ja tietoa monikulttuurisesta ohjauksesta.

Osaamisen arviointi

Tehtävä 13

Kuvaa opiskelijan osaamisen arviointia:

- Miten huomioit arvioinnin osana koko opiskelijan oppimisprosessia opintojaksoillasi?
- Millaisia arviointimenetelmiä hyödynnät?
- Osallistuvatko opiskelijasi arvioinnin suunnitteluun?
- Varmistatko, että opiskelija ymmärtää opintojakson arviointikriteerit? Miten?
- Miten tuet maahan muuttaneen ja ulkomaalaistaustaisen opiskelijan reflektointitaitoja?
- Hyödynnätkö opiskelijan itsearviointia?
- Hyödynnätkö opiskelijoiden vertaisarviointia?
- Miten huomioit kulttuurisensitiivisyyden ja erilaiset oppimiskäsitykset palautteen antamisessa?

Osaamisen arviointi kohdentuu opiskelijan saavuttamaan osaamiseen. Kaikkien opiskelijoiden tulee saavuttaa ammattikorkeakoulussa vaadittava osaamisen taso, eikä arviointi poikkea eri kulttuuri- tai kielitaustaisen opiskelijan kohdalla. Arviointi- ja palautteenantotilanteisiin on tärkeä kuitenkin kiinnittää huomiota kulttuurisensitiivisesti tiedostaen opiskelijan lähtömaan kulttuurinen erilaisuus. Erilaisten arviointimenetelmien käyttämiseen harjaantumiseen tarvitaan myös aikaa. Esimerkiksi itsearviointi ei ole tavanomaista kaikissa kulttuureissa.

Arvioinnissa ja palautteen antamisessa on tärkeä kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin

- Onko opiskelija ymmärtänyt opintojaksolla edellytettävän osaamisen arviointikriteerit ja mitä hänen tulee osata
- Millaisia eroja on opiskelijan oman kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välillä arvioinnin tavoissa.
- Millaisia eroja on opiskelijan oman kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välillä opettajan ja opiskelijan välisessä suhteessa.
- Miten epäonnistumiseen suhtaudutaan opiskelijan omassa kulttuurissa
- Onko opiskelija ymmärtänyt tieteellisen kirjoittamisen kriteerit

Esimerkiksi akateeminen kirjoittaminen ja suhtautuminen kirjallisten raporttien lähdeviittauksiin voi poiketa kulttuurista toiseen. Opiskelija on omassa maassaan ehkä oppinut, että mahdollisimman sanatarkka tiedollisen lähteen ja sen kirjoittajan sanoman jäljentäminen osoittaa asian hyvää muistamista ja johtaa hyviin arvosanoihin. Aiemmissa oppimiskokemuksissa on korostunut tällöin ulkoa oppiminen ja asioiden tarkka muistaminen. Ennen arviointia ja opintojen alussa olisikin hyvä käydä keskustelua siitä, miten kulttuurisidonnaista oppiminen voi olla, jotta myös opiskelija tulee tietoiseksi oman kulttuurinsa vaikutuksista oppimiseen ja opiskelutapoihin.

Korkeakouluoppimisessa ja asiantuntijaksi valmistumisessa keskeistä on kyky reflektoida ja arvioida omaa osaamistaan ja oppimistaan. Tällöin opiskelijaa pyydetään esimerkiksi arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittymishaasteitaan. Oman osaamisen arviointi voi olla haasteellinen ja hämmentävä ulkomaalaistaustaiselle opiskelijalle, jolloin opiskelijan reflektointitaitoja tulee harjoitella.

Työkirja on tuotettu osana Lappian, Redun, Lapin yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulun ja Peräpohjolan opiston toteuttamaa Silta - siirtymät maahanmuuttajien urapolulla hanketta (1.4.2021– 30.8.2023). Hankkeen on rahoittanut Euroopan Unionin sosiaalirahasto ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.